

POHJOIS-HELSINGIN KUVATAIDEKOULU

YHDENVERTAISUUS- ja TASA-ARVOSUUNNITELMA

1) Kuvataidekoulu

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulu on taiteen perusopetuksen kuvataiteen laajan oppimäärän opetusta tarjoava oppilaitos, jota ylläpitää Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun kannatusyhdistys ry. Kuvataidekoulu on toiminut vuodesta 1986 alkaen Pohjois-Helsingin alueella.

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun kannatusyhdistyksellä on opetusministeriön myöntämä järjestämislupa taiteen perusopetukseen (30.3.2001). Koulun opetus noudattaa opetussuunnitelmaa, joka on laadittu Opetushallituksen taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän perusteiden (20.9.2017) mukaisesti.

Taiteen perusopetus perustuu lakiin taiteen perusopetuksesta (633/1998) sekä asetukseen taiteen perusopetuksesta (813/1998).

Taiteen perusopetuksen lisäksi Pohjois-Helsingin kuvataidekoulu tarjoaa varhaisiän kuvataidekasvatusta, lyhytkursseja perheille, koululaisten kesäkursseja, avoimia työpajoja, sekä aikuisten harrastajien taidekasvatusta. Kuvataidekoulu järjestää toimialueellaan näyttelyitä ja osallistuu alueen toimijoiden tempauksiin ja teemapäiviin.

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulu toimii kolmessa opetuspisteessä Itä-Pakilassa, Malmitalossa ja Kannentalossa. Oppilaitoksen yhteistyöverkosto on laaja. Malmitalossa tehdään tiivistä yhteistyötä Helsingin kaupungin ja Malmitalon toimijoiden kanssa. Itä-Pakilassa tärkeimpänä yhteistyökumppanina on samassa rakennuksessa toimiva Pakilan musiikkiopisto.

2) Oppilaiden näkökulma

Suunnitelma on laadittu yhdessä Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun oppilaiden ja oppilaitoksen henkilökunnan kanssa. Henkilökuntaa koskeva yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelma sisältyy tähän suunnitelmaan. Samoja periaatteita noudatetaan sekä oppilaiden että henkilöstön kanssa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman pohjaksi on kuultu oppilaita. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsitteitä on pohdittu yhdessä oppilaiden kanssa. Eri-ikäiset oppilaat ovat kirjoittaneet vastauksensa kyselylomakkeeseen. Pienimmät ovat vastanneet opettajalle suullisesti ja tämä on kirjannut vastaukset ylös. Seuraavassa oppilaille esitetyt kysymykset ja otteita eri-ikäisiltä saaduista vastauksista:

- **Mitä tasa-arvo tarkoittaa?** "Kaikilla ihmisillä samat oikeudet." "Että jokaiselle ihmiselle annetaan samanlaiset mahdollisuudet ja jokaista kohdellaan yhdenvertaisesti sukupuolesta, kansallisuudesta, ihonväristä, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta seikasta huolimatta." "Ei olla ennakkoluuloisia, ei oleteta mitään sen perusteella, miltä ihminen näyttää tai miten käyttäytyy." "Kaikilla olisi yhtä paljon hyvää mieltä. Kaikki ihmiset on erilaisia, mutta samanarvoisia."
- **Millainen on tasa-arvoinen kuvataidekoulu/opetusryhmä?** "Kohdellaan tyttöjä ja poikia samalla tavalla." "Opettaja antaa oppilaiden päättää." "Jokaista kohdellaan ja opetetaan yhdenvertaisesti ja kaikkien on mukava ja hyvä olla omana itsenään tekemässä taidetta." "Jos ryhmässä olisi eri maalaisia, eri uskontoon kuuluvia tai tummempi-ihoisia, kaikkia kohdeltaisiin samalla tavalla." "Ei syrjintää! Kaikki saa vaikuttaa. Kaikki otetaan huomioon, ei jaotella. Kaikki ovat tärkeitä." "Kaikki oppilaat ovat samanarvoisia, myös opettajat."

”Arvostetaan kaikkien töitä, ei vaan yhden.” ”Kaikki saa tehdä samoja asioita.” ”Ei saa kiusata.” ”Ei sanota toisen työtä rumaksi. Ei ”mun työ on huono”, pitää kunnioittaa myös omaa työtä.” ”Kaikki on kavereita.”

- **Mitkä asiat edistävät tasa-arvon toteutumista?** ”Kohtele muita samalla tavalla kuin parasta kaveriasi.” ”Asioiden miettiminen toisen ihmisen näkökulmasta, ennakkoluulojen kohtaaminen ja ihmisten kohtaaminen ihmisinä.” ”Kaikki saa vaikuttaa töihin.” ”Kunnioitus ja keskustelu tasa-arvosta. Läheisyys ja ystävyys. Ymmärrys siitä, että olemme kaikki samassa veneessä yhtä.” ”Se, että kaikenlaisia asioita pidetään normaalina ja tavallisena, jolloin ne tuntuu ihmisistä vähemmän epäilyttäviltä.” ”Sellaiset ihmiset edistää tasa-arvoa, jotka välittävät kaikista.” ”Jos jollain on karkkia, pitää antaa kaikille.” ”Ollaan kavereita.” ”Yhteiset vessat.” ”Kaikki lapset pääsee tarhaan ja kouluun.”

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulussa oppilaiden vastauksissa ilmeneviä periaatteita pyritään noudattamaan kaikessa koulun toiminnassa.

3) Oppimisympäristö ja saavutettavuus

Kaikissa kuvataidekoulun toimipisteissä on huomioitu saavutettavuus. Kynnyksetön kulku, hissit ja invavessa on käytettävissä Itä-Pakilassa, Malmitalossa ja Kanneltalossa.

Itä-Pakilan päätoimipisteen wc-tiloista on poistettu sukupuolittavat merkit. Koulun tiloissa on myös kyltti ”Syrjintävapaa alue”.

Oppilaat ovat toteuttaneet koulun päätoimipisteeseen seinämaalauksia, joiden kuvasto ottaa kantaa seksuaalisen ja sukupuolisen tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja eläinten oikeuksien puolesta sekä korostaa taidetta moniarvoisena alueena maailmassa.

Oppilasmaksun voi maksaa useassa erässä. Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun kannatusyhdistyksen johtokunta myöntää vapaaoppilaspaikkoja ja maksuhuojennuksia hakemusta vastaan taloudellisin perustein.

4) Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toimintakulttuurissa

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun opetussuunnitelman kansikuvassa mustaksi ja valkoiseksi maalatut kädet kättelevät. Tämä mediataiteen työpajan oppilastyö kiteyttää koulun arvoperustan. Kaikki erilaisia kaikki samanarvoisia.

Opetus kannustaa yhdenvertaisesti kaikkia oppilaita opinnoissa. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen, kansallisuuteen, uskontoon tai ikään sidottuja oletuksia. Opetus lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta sekä kaikkien ihmisten yhdenvertaisuudesta.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat koulun toiminnan kehittämistä ohjaavia periaatteita. Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun opettajien kokouksissa suunnitellaan toimenpiteitä, joiden avulla otetaan entistä paremmin huomioon tasa-arvolain velvoitteet koulutuksen järjestäjille. Mietitään, miten opettajina ja kasvattajina osaamme edistää sukupuolten tasa-arvoa. Pohdimme myös, miten voisimme edistää yhdenvertaisuutta koko oppilaitoksen toimintakulttuurissa.

Opetuksessa perehdytään moniarvoiseen ja uudistuvaan kulttuuriperintöön sekä lasten ja nuorten omiin kulttuureihin. Opetuksessa tuetaan kulttuurisen lukutaidon ja monilukutaidon kehittymistä.

Kuvataidekoulun opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset taustat ja lähtökohdat ja tuetaan identiteetin rakentumista. Opettajat mahdollistavat lasten ja nuorten yksilöllisen kasvun kuvataiteen keinojen parissa. Oppilaiden oma elämämaailma kutoutuu luontevaksi osaksi opetusta.

5) Toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun *opetuksessa valitaan työtapoja, jotka kannustavat vuorovaikutukseen, yhdessä tekemiseen, toisilta oppimiseen ja reflektointiin.*¹

Opetus on kokonaispersoonallisuutta kehittävä, yleissivistävää ja laaja-alaista sekä tukee identiteetin rakentumista. *Työtapojen valinnoissa huomioidaan oppilaiden omat tavoitteet, yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Oppilasta kannustetaan ottamaan aktiivinen rooli työtapojen valinnassa.*

Opetusryhmissä laaditaan vuosittain oppilaiden kanssa opetusryhmän omat säännöt. Lasten ja nuorten kanssa sovitaan siitä, miten kuvataidetunneilla toimitaan, mikä on sallittua, miten toista oppilasta tulee kohdella, miten menetellään materiaalien ja työvälineiden kanssa. Oppitunneilla harjoitellaan jatkuvasti oman ja toisen työskentelyn kunnioittamiseen sekä kestävästä hyvinvoinnista edistämiseen liittyviä toimintatapoja.

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun toimintakulttuurissa korostuu yhteisöllisyys ja yhdessä oppiminen. Toiminnan tavoitteena on kaikkien yhteisön jäsenten kokemus osallisuudesta. Yhteisistä asioista päätetään koko henkilökunnan kesken.

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun henkilökunnan toiveita kuullaan ja pyritään ottamaan huomioon työtehtävien arkikäytäntöjen organisoinnissa, suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Oppilaiden vanhempien mielipiteitä ja toiveita kysytään suullisesti ja kirjallisesti säännöllisin väliajoin.

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulun opetuksessa ja toiminnassa huomioidaan *kulttuurinen monimuotoisuus*. Koululle sovitaan vuosittain yhteisiä opetusteemoja, jotka käsittelevät erilaisia kulttuurisia ilmiöitä ja monimuotoisuutta vaihtuvien painotuksin.

Kuvataideopetuksessa perehdytään kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaiden omia kulttuuritaustoja otetaan opetuksen osaksi oppilaiden yksityisyydestä huolehtien.

Oppilaiden pohdintoja identiteetin muodostumisesta ja arvomaailmasta tuetaan tarkastelemalla tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden, seksuaalisen ja sukupuolisen moninaisuuden sekä ihmisoikeuksien ja kulttuurisen moninaisuuden kysymyksiä taiteellisen työskentelyn aiheina. Näistä keskustellaan työskentelyn äärellä.

Oppilaiden kanssa voidaan toteuttaa koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa hankkeita, joihin osallistuminen edistää henkilökunnan ja oppilaiden kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärtämistä ja osallisuutta.

Oppilas oppii tunnistamaan toimintansa ja valintojensa vaikutukset ympäristöön ja toisiin ihmisiin – aluksi omassa ryhmässä ja lähiympäristössä. Opintojen edetessä oppilas sisäistää omia

¹Kursivoidut tekstit sisältävät suoria lainauksia Opetushallituksen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista (20.9.2017).

oikeuksiaan ja vastuuta kuvantekijänä, kuluttajana ja yhteisön jäsenenä.

Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan sosiaalisia taitoja ja kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja yhteisöissä. Opintoissa harjoitellaan ryhmässä toimimista ja tutustutaan itseen ryhmän jäsenenä; opetellaan ryhmätyötaitoja, toisen kuuntelemista ja kunnioittamista.

Pohjois-Helsingin kuvataidekoulussa jokainen oppilas on arvokas opetusryhmän jäsenenä ja yksilönä. Kuvataiteellisen työskentelyn parissa harjoitellaan ryhmätyötaitoja ja opitaan keskustelemaan toisen persoonaa, taiteellista työskentelyä ja teoksia kunnioittavalla tavalla. Jokaiselle taataan työrauha ja mahdolliseen kiusaamiseen puututaan välittömästi.

Henkilöstön suhteen noudatetaan samoja periaatteita kuin oppilaiden. Mahdolliseen syrjivään tai häirintään muistuttavaan käytökseen puututaan viipymättä.

6) Opettajien työkaluja

Opettajien kokouksissa keskustellaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkityksestä opetustyössä. Lisäksi eritellään omia toimintatapoja ja kehitetään sukupuolittietoista opetusta.

Tavoitteena on, että jokainen olisi sukupuolittietoinen opettaja, joka:

- ymmärtää sukupuolta muokkaavia sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä tietää, että niihin voi vaikuttaa
- tunnistaa omia taipumuksiaan suhtautua oppilaisiin eri tavoin sukupuolen mukaan
- antaa oppilaalle tilaa olla omanlaisensa ilman perinteisiä sukupuoliodotuksia
- osaa tukea oppilaan kasvua ja sukupuoli-identiteetin rakentumista silloinkin, kun oppilas on epävarma sukupuoli-identiteetistään tai kuuluu sukupuolivähemmistöön, sekä osaa tarvittaessa ohjata oppilaan identiteetin kasvua tukevien palveluiden piiriin
- purkaa työyhteisössään opetuksen sukupuolittavia ajattelu- ja vuorovaikutusmalleja sekä käytäntöjä
- osaa analysoida oppilaiden kanssa rakenteellisia epätasa-arvotekijöitä
- edistää tasa-arvoa aktiivisesti omassa luokassaan ja koulu yhteisössään valitessaan oppimateriaaleja, työtapoja ja yhteistyökumppaneita
- kehittää koulun toimintakulttuuria sukupuolittietoiseksi ja osallistuu koulun tasa-arvosuunnitteluun.^{2 3 4}

7) Yhdenvertaisuuslaki

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

² Tasa-arvotyö on taitolaji, Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa, Opetushallituksen Oppaat ja käsikirjat 2015:5.

³ ”Käsitteitä sukupuolittietoinen opetus ja sukupuolisensitiivinen opetus on käytetty ristiin ja osin synonyymeinä. Sukupuolisensitiivisyys saattaa arkiajattelussa sekaantua tyttöjen ja poikien lähtökohtaisia eroja korostavaan ajattelutapaan eli essentiaalisuuteen.” Tasa-arvotyö on taitolaji, Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa, Opetushallituksen Oppaat ja käsikirjat 2015:5.

⁴ ”Sukupuolittietoisuuden opetuksen rinnakkaiskäsite on sukupuoli- ja tasa-arvotietoinen opetus, jonka opetus- ja kulttuuriministeriön segregaatiosuositusryhmä otti käyttöön loppuraportissaan 2010 tahtoen korostaa sitä, että sukupuolittietoisuus on välttämätön edellytys tasa-arvotyölle.” Tasa-arvotyö on taitolaji, Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa, Opetushallituksen Oppaat ja käsikirjat 2015:5.

8) Tasa-arvolaki

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

9) Otteita tasa-arvolaista ja yhdenvertaisuuslaista

Tasa-arvolaki velvoittaa edistämään sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 § ([30.12.2014/1329](#))

Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 6 c § ([30.12.2014/1329](#))

YHDENVERTAISUUSLAKI 30.12.2014/1325

2 LUKU 6 §

Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

7 §

Työnantajan velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Työnantajan on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista työpaikalla ja työpaikan tarpeet huomioon ottaen kehitettävä työoloja sekä niitä toimintatapoja, joita noudatetaan henkilöstöä valittaessa ja henkilöstöä koskevia ratkaisuja tehtäessä. Edistämistoimenpiteiden on oltava toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Työnantajalla, jonka palveluksessa on säännöllisesti vähintään 30 henkilöä, on oltava suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Edistämistoimia ja niiden vaikuttavuutta on käsiteltävä henkilöstön tai heidän edustajiensa kanssa.

Työ- tai virkaehtosopimuksen perusteella valitulla luottamusmiehellä tai, jos tällaista ei ole valittu, työsopimuslaissa tarkoitetulla luottamusvaltuutetulla tai muulla sellaisella henkilöstön edustajalla, joka on osallistunut yhdenvertaisuustoimien suunnitteluun, on oikeus pyynnöstä saada tietää,

mihin toimiin työnantaja on ryhtynyt yhdenvertaisuuden edistämiseksi työpaikalla. Sama oikeus on myös työsuojeluvaltuutetulla.